

SEYFƏLİ HATƏMINİN SÖZÜ - GÜNEY AZƏRBAYCANIN SƏSİ

Zəncanlı şair Seyfəli Hatəminin çapa hazırlanan "Xatirələr dəftəri" kitabını göz-dən keçirdikcə yaddaşında bu fikirlər canlandı: keçmiş xatirəyə qaldı, sabah xəyalda. Bu günün varlığını kül edib havaya sovrurma. Xatirə də, xəyal da, külə və ya gü-lə çevirdiyin gün də sənindi.

Bəli, yaşanan günü külə çevirib hava-ya sovrmaq insanın özünün özünə qarşı törətdiyi bağışlanmaz cinayətdir. Xoş o kəslerin halına ki, yaşadıkları ömrü-günü badi-fənaya verməyiblər. Zəncanlı ağsaq-qal şairimiz Seyfəli Hatəminin xatirələr işığında araya-ərsəyə yetən bu "dəftəri" - kitabı mahiyyətdə yaşadığı və gü-lə-çiçəyə döndərdiyi günlərinin-keçmişinin parlaq əks-sədasi kimi düşünülməlidir. Bizə bu-radan oxuduğumuz şeirlərin məzmunu bu cür qənaətə gəlməyə əsas verir. Bir də ki, qocaman yazarın bu kitabının "yol bələd-çisi" olan tərcüməçi-yazar xanım Səhra Rzayinin ön sözündəki təqdimat qeydləri bizim Seyfəli Hatəmi barədə düşüncələrimi-zi aydınlaşdırır. Şairin başı həmişə qey-lü-qalda keçər. Bu qeylü-qal şairin yaradı-cı bir şəxs olaraq taleyinə düşən xüsusi alın yazısı da sayıla bilər. Çünki şairin hə-qiqətən də şair kimi püxtələşməsi üçün gərəkdir ki, onun hamidan fərqlənən bir ömür yolu olsun. Bu ömür yolunda çəkdi-yi məşəqqətlər məhz şairin yaradıcı şəxs kimi taleyini müəyyənləşdirir. Buna yaradıcılıq taleyi də demək olar. Seyfəli Hatə-minin bir yaradıcı sima olaraq məhz belə bir tale ilə uğraşmasını biz Səhra xanımın bələdçiliyi ilə oxuyuruq:

"İlk şeir parçası 1955-ci ilin gözəl bahar günlərinin birində yazılır. Uzun illər boyu yazılarını toplayaraq əziz can kimi hər an yanında gəzdirir. Şeir kitabına çev-rilməsi üçün cəhd etsə də, zamanın ona qarşı olmasından çox təəssüf ki, uzun illər saxladığı "Cızıxlamalar" əldə etdiyi ilk əlyazmaları bir təsadüf səbəbindən sobaya düşür. Alovda yanan kağız parçaları şairin sinəsindən qalxan alovlara qarışıb şairimi-zi ruhdan salır və beləliklə şeir yazmağı dayandırır. Şairin şeir və ədəbiyyat vadi-sindən uzaqlaşdığı illərdən sonra, 1975-ci ildə ondan bir şeir parçası eşidən bir dostunun təşviqi ilə içində bəstələmək istəyi yenidən canlanır. Şairin zövqü və istedadı canlanır və iyirmi il sonra yenidən şeir yazmağa başlayır".

Fikir verirsinizmi, ilk qələm məhsulla-rı odun sobasında yanib məhv olur və bun-dan depressiv hal keçirən şair 20 il özünün şairlik taleyindən küsesi olur. Səhra xanım şairin tərcüməyi-halı barədə yığcam, lakin təsirli məlumatlar da canlandırır nəzəri-mizdə: "Söhbət Zəncanlı qoca şairi Seyfə-li Hatəmidən gedir. 1940-cı ildə, qışın so-yuq günlərindən biri olan 7 fevralda dün-yaya göz açıb Zəncanlı şair. Az yaşlarından şeir və ədəbiyyatın əsrəngiz dünyası-na tanış olan şair o dövrün çətin şərtləri üzündən məktəbə getmir, amma bu, onun sinəsində şeir bulaqlarının qaynamasına mane olmur. O vaxt şəhərlər indikindən daha kiçik və səmimi idi. Köhnə Zəncan şəhərinin daş və yaddaqalan küçə və xiya-banları sadə və mehriban insanları ilə Bakının "İçəri Şəhər"ini xatırladır. Bizi o uzaq keçmişlərə aparın və Araz çayının hər iki sahilindəki insanları bir-birinə bağ-layan qara-ağ rəsm kimi. Yaşlı şair Azər-baycan və Dağlıq Qarabağdan danışarkən, ruh bədənəndən ayrıldığı kimi gözləri yaşla dolur...". Əslində bu qeydlərin arxasında incə ştrixlər, həssas məqamlar gizləni-b: şair Seyfəli Hatəminin dünyaya gəlişi - tə-vəllüd tarixi və həmin dövrün saf ab-hava-sında Seyfəli Hatəminin bir insan kimi də, yazar kimi də yetişməsi. Burdakı fikirlər-dən belə qənr götürmək olar ki, Azərbaycanın mədəniyyət tarixində "oxumaq-yaz-maq bilməyən ustad Aşıq Ələsgər" taleyi-nə bənzər bir ömür yolu qət edib məktəbə gətməyən, amma sinəsində şeir bulaqları qaynayan Seyfəli Hatəmi. Bəs necə olub ki, o, bir şair kimi yetişib? Bu sualın cava-bı da burda eyham vurulan ifadələrdə giz-ləni-b: "indikindən daha kiçik və səmimi

olan şəhərin - Zəncanın" sağlam mənəvi ab-havası onun könlünün ilham bulağı olub. Xalqın içindən yetişib, onun ustadı da elə öz doğma camaatı, xalq olub. Başqa sözlə, Aşıq Ələsgər xalq ruhundan qidalan-dığı kimi, o da xalq içindən bir yazar ola-raq doğulub-pərvəriş tapıb. Buna görə də mən Seyfəli Hatəminin "yazdıqlarımı" - söylədiklərini elə həm də xalq yaradıcılığı-na qiyas edirəm.

*Əsrarinə bu xilqətin aləm qalib heyran,
Həçdən yaradıbsan şərif insani, Xudaya.
Lütfi nəzərin bizlərə çoxdur, bilən olsa,
Fikr evlasə gər bir belə dünyanı, Xudaya.*
İslam dininə mənsub olan hər bir kəsin qəlbindən keçən duyğuların ifadəsi olaraq bu misraları elə xalqın ruhundan qopan sözlər kimi də qəbul etmək olar.

Bir yazar kimi Seyfəli Hatəmi Quzeyli soydaşlarımızın Qələbə sevincinə sevinib, duyğularını dilə gətirir:

*Yaşa, Azərbaycan, yaşa dünyada,
Çəkdiyin zəhmətlər gətəmsin bada.*

*Dedim, düşmən, bu torpaqlar bizimdir,
Bu sahillər, bu dağ-daşlar bizimdir.
Gözəl çöllər, Qarabağlar bizimdir,
Vətən toprağıdır, vermərik yada,
Yaşa, Azərbaycan, yaşa dünyada!*

*Eşq olsun İlhama, sərvətimizdir,
Azərbaycan bizim şöhrətimizdir.
Şəhidlərin qanı izzətimizdir,
Həqiqət əhliyə əsl mənada,
Yaşa, Azərbaycan, yaşa dünyada!*
Azərbaycanımızın Qələbəsini sonsuz sevgi ilə tərənnüm edən şair sonda yazır:

*"Vermədik heç vaxt bac istibdada,
Yaşa, Azərbaycan, yaşa dünyada!"*

Beləcə, istibdada bac verməyən - bo-yun əyməyən müstəqil Azərbaycanımızın qələbə sevincinə şərik çıxan şair Güneyli soydaşlarımızın şeir dilində tərcümanı - ki-mi xalq ruhunun ifadəçisi kimi çıxış edir. Hətta digər bir şeirində bu sevincə coşqu-sunu xüsusi hiss-həyəcan ifadəsi olan söz-lərlə - "Bəh-bəh!" nidası altında ərz edir:

*Bəh-bəh, yənə gül açdı Gülistan Qarabağda,
Quran edərək ordumuza can Qarabağda.
Yarəb, belə bir dövlətə lütfi-nəzər eylə,
Ədl ilə eylə müşkülü asan Qarabağda.*

*İlhami-məhəbubumuzu saxlasın Allah,
Azad yaşasın Azərbaycan Qarabağda.
Məscidləri bərpa elədi, orda oxunsun
Şəhidlərin ehsanına "Quran" Qarabağda.*
Bu misraları təkcə xalq içindən çıxan Seyfəli Hatəminin sözləri kimi yox, ümü-milikdə Güney Azərbaycanımızın səsi ki-mi də qəbul etmək olar. Axı şair həm də xalqının, doğma elinin, camaatının övladıdır. Xalq öz sözünü yazı-pozu ilə yox, qə-ləmsiz-kağızsız dediyi kimi, Seyfəli Hatə-minin də ağızdan dediyi və bizim yazıya köçürdüyümüz, kitabə saldığımız sözləri elə xalq sözünün timsalındadır. Güney Azərbaycanımızın səsinə misraların dilin-dən bizlərə yetirən ağsaqqal şairimizin sə-si var olsun!

Şakir ALBALIYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent,
"Xudafərin" qəzetinin baş redaktoru